

Verkondiging bij Exodus 3, 1-6 en Johannes 3:1-16

Mijn verhaal is gekleurd. Gekleurd door de gesprekken met de mensen die ik tegenkom.
Ik leg die tegen de Bijbelverhalen van de zondag aan, want de Bijbel komt voor *mij* tot leven in de dagelijkse praktijk, in de ontmoeting met vreemdelingen zonder verblijfsvergunning.

Mijn eerste ontmoeting met een vreemdeling op mijn spreekuur was, begin jaren negentig, met een Ghanese man die na een mislukte relatie met een vrouw in Duitsland naar Amsterdam was gekomen. Hij introduceerde zichzelf kort en bondig:

‘Mijn naam is Emanuel, ik ben christen, jij bent christen. Kun je me helpen?’

Ik zat op dat moment te schrijven aan een Kerstmeditatie over het thema ‘Immanuël, God-met-ons’.
Daar zat ik dan.

Tot dan toe sprak ik vooral met *Nederlandse* mensen die op zoek waren naar zingeving in hun leven. En op de Open Deur, waar in toen werkzaam was, boden we ‘tijd en aandacht’.
Maar dat veranderde gaandeweg.

In het Wereldhuis kreeg ik, vanaf 2008, alleen maar uitgeprocedeerde migranten en asielzoekers op mijn spreekuur.

Ik maakte lange dagen, ik luisterde naar hun verhalen, soms twintig op één dag.

Zo op het oog uitzichtloos. Want ze hadden al een mislukte procedure achter de rug.

Ze *waren* al door een screening geweest. Van de IND, van *andere* organisaties. Kennelijk *kansloos*.
Of toch niet?

Want ieder jaar kregen toch tientallen mensen alsnog een verblijfsvergunning.

Dat gebeurt als je aandacht geeft, vertrouwen wint, waardoor ze zich veilig genoeg voelen om een deel van hun levensverhaal te vertellen dat ze uit schaamte verborgen hadden gehouden.

Verhalen van marteling en uitbuiting.

Die je hebt verstopt voor de buitenwereld, maar die je ’s nachts in een droom niet kunt stoppen.

Komt een Farizeeër, - een van de Joodse leiders staat erbij - naar Jezus toe.

’s Nachts, vertelt het evangelie.

Omdat Nikodemus kennelijk niet op klaarlichte dag van zijn nieuwsgierigheid blijf kon geven.

Dat paste niet bij zijn hoge positie, waarin je *anderen* ter verantwoording roept.

Deze Farizeeër heeft vragen en wil een antwoord van die jonge rabbi.

Waar haal jij je kennis, *jouw* manier van kijken, *jouw* manier van handelen vandaan?

En die jonge rabbi begint over ‘opnieuw geboren worden’.

Dan pas kun je het Koninkrijk van God zien.

Je kunt pas zien wat God van je vraagt, als je loskomt van een vastgelegde traditie.

Een kind dat geboren wordt, laat zich gezeggen door zijn vader en zijn moeder, vertoont de trekken van zijn ouders, kijkt naar de wereld met de ogen van zijn opvoeders.

Wie ‘opnieuw’ geboren wordt, wie *uit God geboren* wordt, staat met *nieuwe* ogen in de wereld,

kijkt met de ogen van de *Geest*, Gods Geest, naar wat er in de wereld gebeurt,

neemt niet automatisch voor waar aan wat je door anderen wordt voorgezegd,

maar raakt in vuur en vlam door de ellende van anderen.

De ‘wereld’ begrijpt niet waarom je je met de arme, de vertrapte en verdrukte bezighoudt.

De wereld denkt in termen van eigenbelang.

Het geloof is dood.

‘Dood’ geloof respecteert bijvoorbeeld niet dat mensen op grond van levensovertuiging, ras, afkomst of geaardheid een leven gegund wordt binnen de gemeenschap.

'Dood' geloof betekent 'apartheid', discriminatie, achterstelling, minachting, vervolging, uitzetting, tot onthoofding en vernietiging toe (en vul maar aan).

Dat geldt voor elke samenleving: voor het Nazi-Duitsland van toen, het IS van nu, *en* voor het Koninkrijk der Nederlanden.

Het gaat om 'levend' geloof, geloof in *Gods* liefde voor de *wereld*.

Waar sta je voor als kerk, als gemeente van de Heer, als een *kwetsbare* groep vreemdelingen er in de ogen van de overheid, of van een meerderheid van onze bevolking niet langer mag zijn?

Opeens stonden er bij een woning in Amsterdam-Noord vijftien agenten voor de deur om twee jonge knullen mee te nemen omdat er aanwijzingen waren dat ze 'illegaal' waren.

Wie had die aanwijzingen verstrekt?

Bureaus die via een 'kliklijn' meldden dat er een 'illegaal' gezin woonde?

Vertegenwoordigers van een 'dood' geloof?

Hoe ontstaat 'levend' geloof? Heb je daar een bijzondere ervaring voor nodig?

Zo stapte een oudere joodse man uit de voormalige Sovjet-Unie bij mij binnen.

Hij had het adres van de Open Deur in de Gouden Gids gevonden.

Daar zat hij dan: gepromoveerd in de filosofie, die dag en nacht studeerde in de Talmoed en de Misjna. Een geleerd man.

Hij kwam met een even simpele als onthutsende vraag: leer mij Jezus kennen.

Niet door studie, maar door *jouw* geloof in Jezus.

Wie wil opkomen voor de joods-christelijke cultuur, zal het dus *beter* moeten doen in het beschermen van de rechten van de arme, de weduwe en de wees, *en* de vreemdeling.

Die moet niet alleen de Eeuwige liefhebben met heel z'n hart, ziel en verstand, maar ook de 'naaste', vooral de *kwetsbare* naaste.

'Heb Hem lief die *jouw* God is, heb lief de vreemdeling. Alsof dat hetzelfde is.

Dat *is* hetzelfde, in de Bijbel.'

Dat is geen 'dode' letter, maar 'levend' geloof.

Wie zegt: 'Ik laat me gezeggen door de woorden van de Eeuwige, ik laat me inspireren door de woorden daden van Jezus Christus, die zegt:

Er is recht op 'leven', 'ruimte', en 'bijzondere aandacht voor wie weerloos en kwetsbaar zijn'.

Inclusief de vreemdeling.

Ik heb dat een tijd lang geprobeerd in de praktijk te brengen.

Door aan uitgeprocedeerde asielzoekers onderdak te bieden.

Op een gegeven moment waren dat er meer dan tien tegelijk.

Waarom ik dat deed?

Misschien wel omdat die ene keer uitgerekend een *joodse* man mij vroeg:

Leer mij Jezus kennen door *jouw* geloof.

Hoe zou ik dat *anders* kunnen laten zien dan door te *doen* waarin ik geloof?

De helft van mijn toenmalige huisgenoten heeft een verblijfsvergunning gekregen of zit in een nieuwe procedure.

Anderen zijn vertrokken met onbekende bestemming of uitgezet naar hun land van herkomst.

Via Facebook kwam ik in contact met één van hen. Die bleek nu in de Verenigde Staten te zitten!

Maar er zijn er nog honderden die rondzwerven. De mannen en vrouwen van 'Wij zijn hier'.

U kent ze misschien van berichten uit de krant. Want ze hebben een tijdje terug een twintigtal woningen in de Watergraafsmeer gekraakt, die bestemd waren voor de sloop, en al een tijd leeg stonden.

Dat een hulpvaardige kraker óók een nog bewóónde woning binnenkwamen haalde de krant en het journal. Foutje. Stom. Ja.

Maar het leidde vooral in de *social media* tot een storm van verontwaardiging en tegenacties van extreem-rechts.

De mensen van We Are Here hebben in nogal wat panden gezeten:

Van een leegstaande kerk in Bos en Lommer, een parkeergarage in de Bijlmer, een voormalig stadsdeelkantoor in Amsterdam-West, een kantoorgebouw in Slotermeer, tot een leegstaande Brandweerkazerne bij het Nelson Mandelapark.

Zolang het duurde.

Het was zes jaar geleden begonnen met een paar dakloze asielzoekers in de achtertuin van het Wereldhuis en de Protestantse Diaconie.

Dokter Co van Melle had een tentzeil gevonden, die hij over de *werken van barmhartigheid* had gespannen. *Wij zijn hier*, stond er op.

Komt er een moment dat ze niet meer telkens hoeven te verkassen?

Dat asielzoekers niet langer als een hete aardappel van plek naar plek, of van land naar land worden doorgeschoven?

Is er een *grens* aan de humaniteit?

De gemeente Amsterdam biedt, nog steeds, de bed-bad-brood-regeling aan:

een nachtopvang in Osdorp. Met z'n twaalven in een klaslokaal.

Sommigen worden schreeuwend wakker uit een nachtmerrie; iedereen raakt van slag.

In de Walborg in Buitenveldert is het gelukkig wat beter, maar ook daar hebben de mensen weinig privacy en weinig rust om aan hun toekomst te werken.

Want 's morgens om negen uur moeten ze de straat op en zelf maar zien hoe en waar ze de dag doorbrengen.

Burgemeester van der Laan noemde dat in 2015 nog de humanitaire *ondergrens*.

Is er een grens aan *Gods* liefde? Kent *Gods* liefde een *ondergrens*?

Jezus spreekt over *Gods* liefde voor de *wereld*.

Niet een veilige plek voor een handjevol uitverkorenen.

Niet 'slegs vir blankes', laat staan alleen voor christenen.

De christelijke gemeente is niet denkbaar *zonder* de wereld, net zoals de kerk niet denkbaar is *zonder* diaconaat.

Een gemeente van de Heer die niet wakker ligt van de armen verwordt tot een vereniging tot nut van het eigenbelang.

En het diaconaat heeft alleen recht van bestaan als het de mensen in de marge ziet *staan* en *bijstaat*.

Dominee Hans Visser zei ooit:

'Laat ons bidden voor de zwakken in de samenleving?

Ach man, denk ik dan, zet liever je kerk open voor verslaafden en vluchtelingen.

Daar hebben ze meer aan. De kerk moet minder praten en meer doen.'

Wij maken deel uit van de wereld. En in die wereld, heel dicht bij de kerk, staat ook het voormalige Huis van Bewaring in de Havenstraat.

De *derde* BBB, die allerhaast was gecreëerd, toen de winteropvang daar, voor *alle* Amsterdamse daklozen op 3 april sloot.

Daar slapen op dit moment in een deel van het gebouw nog zo'n zeventig dakloze vreemdelingen.

En ik weet dat de groep in de Havenstraat ook *uw* aandacht heeft.

De gemeente ontstaat *daar* waar Gods heil de wereld raakt.
Waar de ellendige wordt *gezien*, waar het hulpgeroep wordt *gehoord*.
Waar een *heilig vuur* brandt.
Niet alleen in het verhaal van Mozes, en niet *alleen* met Pinksteren.

In de kerk zuchten we elke zondag opnieuw tot God: 'Heer, ontferm U'.
In het geloof dat wij een God hebben die zich ontfermt.
In het geloof dat Hij ons bij elkaar brengt als broeders en zusters van die ene Heer,
die in zijn leven vooral liet zien dat hij mensen niet buiten wilde sluiten.

Maar, zult u misschien als goede Bijbelkenner zeggen:
Jezus zei toch *ook* een keer tegen een heidense vrouw, die hem vroeg om haar zieke dochtertje te genezen:
'Het brood van de kinderen is niet bestemd voor de honden'?
Dat klonk toch als 'eigen volk eerst' voordat die kreet gemeengoed werd.
Maar in dat verhaal liet Jezus zich gezeggen door het antwoord van de vrouw:
'De honden eten toch de kruimels op die van de tafel vallen?'
En hij prees haar geloof!

We kunnen onze verantwoordelijkheid niet afschuiven op God of op Jezus.
Als we onze handen vouwen tot een gebed,
is dat niet om van onze verantwoordelijkheid af te zijn,
maar om te bidden om kracht om dat in ons eigen leven waar te maken,
ieder op onze eigen plek.

Dat God moge zegenen het werk van onze handen. Elke dag opnieuw. Door zijn Woord en Geest.

God van Adam en Eva, wij roepen U aan:
ontferm U over de armen en ellendigen in onze wereld, die uw wereld is.
Wij loven U, want uw ogen zien hun ellende.
Wij bidden U: bekeer ons, want U hebt geen andere ogen dan onze ogen.
Heer, ontferm U over ons.

God van Hagar en Sara, wij roepen U aan:
ontferm U over wie geen weg meer zien in onze wereld, die uw wereld is.
Wij loven U, want U baant voor hen een weg en laat hen in uw voetstappen treden.
Wij bidden U: bekeer ons, want U hebt geen andere voeten dan onze voeten.
Heer, ontferm U over ons.

God van Izak en Ismaël, wij roepen U aan:
ontferm U over de verdrevenen en vervolgdten in onze wereld, die uw wereld is.
Wij loven U, want uw armen vangen hen op.
Wij bidden U: bekeer ons, want U hebt geen andere armen dan onze armen.
Heer, ontferm U over ons.

God van Ezau en Jacob, wij roepen U aan:
ontferm U over de gevangenen en gemartelden in onze wereld, die uw wereld is.
Wij loven U, want U hoort hun hulpgeschrei.
Wij bidden U: bekeer ons, want U hebt geen andere oren dan onze oren.
Heer, ontferm U over ons.

God van Lea en Rachel, wij roepen U aan:
ontferm U over wie hongeren en dorsten naar brood, water en gerechtigheid in onze wereld, die uw wereld is.
Wij loven U, want U strekt uw handen naar hen allen uit.
Wij bidden U: bekeer ons, want U hebt geen andere handen dan onze handen.
Heer, ontferm U over ons.